

*Jarosław Dziuba**

PRAWNE PODSTAWY UDZIELANIA POMOCY PUBLICZNEJ DLA PRZEDSIĘBIORSTW

Z dniem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej elementem polskiego porządku prawnego stały się unijne akty prawne. Należą do nich przede wszystkim traktaty założycielskie Wspólnot Europejskich¹, których stroną stała się Polska na mocy Traktatu o przystąpieniu do Unii Europejskiej oraz tzw. prawo wtórne, a przede wszystkim rozporządzenia Rady Unii i Komisji Europejskiej, które zgodnie z art. 249 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE) mają zasięg ogólny, wiążą w całości i są bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich. Zgodnie z art. 91 ust. 2–3 Konstytucji RP² mają one pierwszeństwo stosowania przed regulacjami krajowymi w sytuacji zaistniałych sprzeczności. Dotyczy to także przepisów odnoszących się do kwestii pomocy publicznej dla przedsiębiorstw, stanowiących element szeroko pojętego prawa konkurencji.

Pomoc publiczna mimo wielu argumentów uzasadniających jej stosowanie (np. niedostatki mechanizmu rynkowego, względy społeczne, efekty zewnętrzne działalności gospodarczej, nierównomierny rozwój społeczno-ekonomiczny różnych regionów itp.) wywołuje także skutki negatywne, polegające głównie na zakłóceniu konkurencji i zasad równego traktowania wszystkich uczestników rynku. Wynika to stąd, że pomoc publiczna z natury ma charakter selektywny i zakłada faworyzowanie niektórych podmiotów gospodarczych, czyli dyskryminowanie ich konkurentów, co może stanowić zagrożenie dla wolności gospodarczej, na którą składa się m. in. swoboda konkurowania z innymi podmiotami. Jest to sprzeczne z zasadą otwartości

* Mgr, asystent w Katedrze Finansów i Rachunkowości Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu.

¹ Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (TWE) i Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Traktat Euratom), Traktat o Unii Europejskiej (Traktat UE) uzupełnione i zmienione traktatami lub innymi aktami, które weszły w życie przed akcesją.

² Dz. U. 1997, nr 78, poz. 483.

gospodarki rynkowej i z wolną konkurencją (art. 4 TWE) oraz z jednym z podstawowych przedmiotów działalności Wspólnoty, jakim jest ustanowienie systemu zapewniającego niezakłóconą konkurencję na rynku wewnętrznym (art. 3 ust. 1 lit. g TWE). Stąd też wynikała potrzeba prawnego uregulowania zasad dopuszczalności pomocy publicznej tak, aby stosowanie tego narzędzia polityki gospodarczej nie stało w sprzeczności z podstawowymi regułami, na których opiera się wspólny rynek.

Tabela 1

Wyjątki od zakazu udzielania pomocy publicznej w Unii Europejskiej

Pomoc zgodna ze wspólnym rynkiem z mocy prawa (art. 87, ust. 2)	Pomoc zgodna ze wspólnym rynkiem na mocy decyzji KE (art. 87, ust. 3)
1. Pomoc o charakterze socjalnym przyznawana indywidualnym konsumentom, pod warunkiem, że jest przyznawana bez dyskryminacji związanej z pochodzeniem produktów	1. Pomoc przeznaczona na sprzyjanie rozwojowi gospodarczemu regionów, w których poziom życia jest nienormalnie niski lub regionów, w których istnieje poważny stan niedostatecznego zatrudnienia
2. Pomoc mająca na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi	2. Pomoc przeznaczona na wspieranie realizacji ważnych projektów stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania lub mająca na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce Państwa Członkowskiego
3. Pomoc przyznawana gospodarce niektórych regionów Republiki Federalnej Niemiec dotkniętych podziałem Niemiec, w zakresie, w jakim jest niezbędna do skompensowania niekorzystnych skutków gospodarczych spowodowanych tym podziałem	3. Pomoc przeznaczona na ułatwianie rozwoju niektórych działań gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem
	4. Pomoc przeznaczona na wspieranie kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej i konkurencji we Wspólnocie w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem
	5. Inne kategorie pomocy, jakie Rada może określić decyzją, stanowiąc większością kwalifikowaną, na wniosek Komisji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie art. 87 ust. 2–3 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

Przepisy te znalazły miejsce już w Traktacie ustanawiającym Europejską Wspólnotę Gospodarczą (aktualnie TWE) podpisanym w dniu 25 marca 1957 r. i zostały oczywiście zachowane w kolejnych wersjach tego aktu³, a także zamieszczone w projekcie Konstytucji Unii Europejskiej (art. III-56-III-58) w niemal identycznym brzmieniu. W aktualnej wersji Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE) problematykę pomocy publicznej regulują przede wszystkim art. 87-89 umieszczone w Tytule VI *Wspólne reguły w dziedzinie konkurencji, podatków i zbliżenia ustawodawstw* i Rozdziale I *Reguły konkurencji*. Artykuł 87 ust. 1 stanowi, iż „z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w niniejszym Traktacie, wszelka pomoc przyznawana przez Państwo Członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiejkolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna ze wspólnym rynkiem w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi”. Jednocześnie artykuł ten w ust. 2 i 3 zawiera szereg wyłączeń od tego zakazu, które mają zarówno, jako zgodne ze wspólnym rynkiem, charakter automatyczny (z mocy Traktatu), jak i warunkowy, uzależniony od decyzji Komisji Europejskiej (tab. 1).

Wyłączenia te, szczególnie mające charakter warunkowy, są podstawą udzielania pomocy, którą Komisja Europejska dzieli na trzy podstawowe kategorie: pomoc regionalną, pomoc sektorową i pomoc horyzontalną. Wyjątki te nie stanowią jednak zamkniętego katalogu możliwości stosowania pomocy publicznej. Świadczy o tym chociażby przepis art. 87 ust. 3 lit. e TWE, który daje Radzie UE prawo określenia, na wniosek Komisji, innych niż wskazane w Traktacie, rodzajów pomocy jako zgodne ze wspólnym rynkiem. Ponadto na wniosek państwa członkowskiego, w wyjątkowych okolicznościach Rada może jednomyślnie zdecydować, że pomoc, którą to państwo przyznaje lub zamierza przyznać, jest zgodna ze wspólnym rynkiem (art. 88 ust. 2).

Artykuł 88 TWE ustanawia zasady nadzoru i kontroli nad udzielaną pomocą, przyznając kompetencje w tym zakresie Komisji Europejskiej. Określony jest tu ogólny schemat postępowania Komisji, w sytuacji, gdy uzna, że pomoc nie jest zgodna ze wspólnym rynkiem lub jest nadużywana, a także wprowadzony jest obowiązek notyfikacji Komisji Europejskiej planów przyznania lub zmian pomocy publicznej. Na podstawie art. 89 Rada UE może wydać, na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, wszelkie rozporządzenia w celu zastosowania artykułów 87 i 88, w tym także może określić warunki notyfikacji planowanej pomocy oraz kategorie pomocy zwolnione z tego obowiązku.

³ Pierwotny Traktat Rzymski ustanawiający EWG był zmieniany m. in. Traktatem o Unii Europejskiej z Maastricht (7 lutego 1992), Traktatem z Amsterdamu (2 października 1997) i Traktatem z Nicei (26 lutego 2001).

Oprócz omówionych przepisów, kwestie pomocy publicznej są regulowane przez TWE także w art. 36 i 73, które odnoszą się do tzw. sektorów szczególnie wrażliwych. Pierwszy z nich dotyczy polityki rolnej i stanowi, że przepisy rozdziału dotyczącego reguł konkurencji stosują się do produkcji rolnej i handlu produktami rolnymi jedynie w zakresie ustalonym w wyniku specjalnej procedury przez Radę. Rada może zwłaszcza zezwolić na przyznanie pomocy na ochronę gospodarstw znajdujących się w niekorzystnym położeniu ze względu na warunki strukturalne lub przyrodnicze, albo w ramach programów rozwoju gospodarczego. Artykuł 73 odnosi się do polityki transportowej Unii i uznaje za zgodną z Traktatem pomoc, która odpowiada potrzebom koordynacji transportu lub stanowi zwrot za wykonanie pewnych świadczeń nierozzerwalnie związanych z pojęciem usługi publicznej. Poza tym doprecyzowanie zasad udzielania pomocy publicznej w poszczególnych sektorach, takich jak np. włókienniczy, motoryzacyjny, stoczniowy, kolejowy, transportu morskiego, rolnictwa, rybołówstwa i produkcji żywności, znajduje się w wielu wspólnotowych aktach prawnych różnej rangi⁴.

Postanowienia Traktatu odnoszą się także do przedsiębiorstw publicznych⁵, podtrzymując zasadę równego traktowania podmiotów gospodarczych poprzez, wyrażony w art. 86 ust. 1, zakaz wprowadzania i utrzymywania środków sprzecznych z normami Traktatu, w tym dotyczącymi reguł konkurencji. Wyjątek od tej zasady wprowadza ust. 2 tego artykułu, który dopuszcza pewne odstępstwa od postanowień Traktatu. Mogą one zaistnieć tylko w przypadku przedsiębiorstw zobowiązanych do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym lub mających charakter monopolu skarbowego, ale tylko w takim zakresie, w jakim postanowienia TWE stanowią prawną lub faktyczną przeszkodę w wykonywaniu powierzonych im zadań. W pozostałych przypadkach, a także gdy rozwój handlu może być naruszony w sposób pozostający w sprzeczności z interesem Wspólnoty, przedsiębiorstwa te podlegają zasadom ogólnym Traktatu.

Postanowienia Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską są konkretyzowane w rozporządzeniach Rady UE lub Komisji Europejskiej. Działając na podstawie art. 89 TWE Rada wydała Rozporządzenie nr 994/98

⁴ A. Werner, *Przepisy Komisji Europejskiej dotyczące pomocy publicznej i ich transpozycja do regulacji polskich*. „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2002, nr 2, s. 11; *Konkurencja*, red. Z. Brodecki, Wydawnictwo Prawnicze „LexisNexis”, Warszawa 2004, s. 347–351.

⁵ Zgodnie z Dyrektywą Komisji nr 80/723/EWG z dnia 25 czerwca 1980 r. w sprawie przejrzystości stosunków finansowych między Państwami Członkowskimi a przedsiębiorstwami publicznymi (Dz. Urz. WE L 195 z 29 lipca 1980 z późn. zm.) za przedsiębiorstwo publiczne uznaje się „każde przedsiębiorstwo, na które władze publiczne mogą, bezpośrednio lub pośrednio, wywierać dominujący wpływ z racji bycia jego właścicielem, posiadania w nim udziału kapitałowego, lub zasad, które nim rządzą”.

z 7 maja 1998 r. dotyczące stosowania art. 92 i 93⁶ Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską do niektórych kategorii horyzontalnej pomocy państwa⁷. Rada uznała, że właściwe jest, aby Komisja w dziedzinach, w których posiada wystarczające doświadczenia dla zdefiniowania ogólnych kryteriów zgodności pomocy publicznej ze wspólnym rynkiem, miała możliwość określenia za pomocą rozporządzeń, że niektóre kategorie pomocy są zgodne z art. 87 TWE i nie podlegają procedurze notyfikacyjnej. Dotyczyć to może takich kategorii pomocy, jak pomoc na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw, badań i rozwoju, zatrudnienia i szkolenia, ochrony środowiska naturalnego (art. 1). Komisja Europejska skorzystała z tego uprawnienia w trzech pierwszych przypadkach, wydając następujące akty prawne, które pozostaną w mocy do 31 grudnia 2006 r.:

1) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 68/2001 z 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy szkoleniowej⁸,

2) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 70/2001 z 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw⁹,

3) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 2204/2002 z 5 grudnia 2002 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa w zakresie zatrudnienia¹⁰.

Wszystkie te rozporządzenia regulują kategorie pomocy udzielanej w ramach tzw. wyłączeń grupowych. Pomoc ta nie podlega procedurze notyfikacyjnej, zgodnej z art. 88 ust. 3 TWE, o ile spełnione są wszystkie, określone w tych aktach kwestie, takie jak: cel pomocy, kategorie beneficjentów, maksymalne wielkości pomocy wyrażone względnie (w stosunku do kosztów) i/lub bezwzględnie, warunki określające kumulacje pomocy i jej monitorowanie. Ponadto programy pomocy lub pomoc indywidualna muszą zawierać wyraźne nawiązanie do powyższych rozporządzeń. Mają one generalnie zastosowanie we wszystkich sektorach, z wyjątkami określonymi w tab. 2.

Rozporządzenie Rady nr 994/98 (art. 2) jest także podstawą uregulowania przez Komisję tzw. pomocy *de minimis*, czyli pomocy na tyle małej w danym okresie, że nie wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi oraz nie zakłóca konkurencji, a tym samym nie wypełnia kryteriów art. 87 ust. 1 TWE. Komisja w Rozporządzeniu nr 69/2001 z 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do

⁶ Poprzednia numeracja artykułów 87 i 88 TWE, obowiązująca do 30 kwietnia 1999 r., czyli przed nowelizacją Traktatu, jaką przyniósł Traktat z Amsterdamu.

⁷ Dz. Urz. WE L 142 z 14 maja 1998, s. 1.

⁸ Dz. Urz. WE L 10 z 13 stycznia 2001, s. 20.

⁹ Dz. Urz. WE L 10 z 13 stycznia 2001, s. 33.

¹⁰ Dz. Urz. WE L 337 z 13 grudnia 2002, s. 3.

pomocy w ramach zasady *de minimis*¹¹ uznała, że taka pomoc przyznana jakimkolwiek przedsiębiorstwu nie może przekraczać 100 000 euro¹² w jakimkolwiek okresie trzech lat (art. 2 ust. 2). Udzielanie wsparcia zgodnie z zasadą *de minimis* nie podlega obowiązkowi notyfikacji. Zasada ta nie ma jednak zastosowania do przedsiębiorstw z sektora transportu, rolnictwa, rybołówstwa, pomocy eksportowej oraz uwarunkowanej użyciem towarów produkcji krajowej przed towarami przywożonymi.

Tabela 2

Działalność nie podlegająca rozporządzeniom o pomocy udzielanej w ramach wyłączeń grupowych

Pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw (Rozporządzenie KE Nr 70/2001)	Pomoc w zakresie zatrudnienia (Rozporządzenie KE nr 2204/2002)
Działalność związana z produkcją, przetwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu produktów wymienionych w załączniku I do Traktatu (rolnictwo, przetwórstwo, rolne, rybołówstwo)	Sektor górniczy, stoczniowy i transportowy
Działalność związana z wywozem, z ustanowieniem i funkcjonowaniem sieci dystrybucyjnej lub z bieżącymi wydatkami dotyczącymi działalności wywozowej (działalność eksportowa)	Działalność związana z wywozem, z ustanowieniem i funkcjonowaniem sieci dystrybucyjnej lub z bieżącymi wydatkami dotyczącymi działalności wywozowej (działalność eksportowa)
Pomocy uwarunkowanej użyciem towarów produkcji krajowej na niekorzyść towarów przywożonych	Pomocy uwarunkowanej użyciem towarów produkcji krajowej na niekorzyść towarów przywożonych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia KE nr 70/2001 i Rozporządzenia KE nr 2204/2002.

Pomoc publiczna, udzielana na mocy czterech wymienionych rozporządzeń Komisji, jako zgodna ze wspólnym rynkiem, nie podlega co prawda obowiązkowi notyfikacji, jednakże musi być zapewniona jej odpowiednia przejrzystość i monitoring. W tym celu państwa członkowskie zostały zobligowane do przekazywania Komisji informacji o tego typu programach (systemach) pomocy lub pomocy indywidualnej, w ciągu 20 dni roboczych od dnia wejścia w życie programu lub udzielenia pomocy indywidualnej. Informacje te są publikowane w „Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich”. Ponadto państwa te muszą rejestrować i przetwarzać wszelkie

¹¹ Dz. Urz. WE L 10 z 13 grudnia 2002, s. 30.

¹² W przypadku udzielenia pomocy w formie innej niż dotacja, pułap ten odnosi się do ekwiwalentu dotacyjnego brutto, odpowiednio obliczonego w zależności od formy pomocy.

informacje dotyczące stosowania wyłączeń grupowych oraz przetrzymywać te dane i rejestry przez okres co najmniej 10 lat. Na każdy pisemny wniosek Komisji dane te powinny być jej udostępnione w celu dokonania oceny zgodności pomocy z rozporządzeniem. Przynajmniej raz w roku państwa członkowskie sporządzają raporty na temat stosowania poszczególnych rozporządzeń, które podlegają publikacji w formie elektronicznej.

W razie gdy stosowana pomoc publiczna nie mieści się z zakresie wyłączeń grupowych ani nie jest pomocą *de minimis* państwa członkowskie mają obowiązek poddać ją procedurze notyfikacyjnej, określonej ogólnie w art. 88 TWE. Dnia 22 marca 1999 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła Rozporządzenie nr 659/1999, ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE¹³. Do momentu wydania tego aktu wszystkie kontrowersje związane ze stosowaniem artykułu 88 TWE (dawniej 93) były rozwiązywane poprzez praktykę Komisji, przy akceptacji, w większości przypadków Trybunału Sprawiedliwości. Aktualny kształt rozporządzenia powstał w dużej mierze na podstawie praktyki i orzecznictwa Trybunału¹⁴. Rozporządzenie ma zastosowanie w odniesieniu do pomocy we wszystkich sektorach, z zastrzeżeniem specjalnych zasad proceduralnych, ustanowionych w rozporządzeniach dla niektórych sektorów. Kompetencje przyznane Komisji w zakresie kontroli i nadzoru nad pomocą publiczną są bardzo silne. Oprócz prawa decydowania o zgodności pomocy ze wspólnym rynkiem, posiada ona również prawo domagania się od państw członkowskich w sposób wiążący zawieszenia i windykacji pomocy przyznanej bezprawnie lub świadczonej niezgodnie z przeznaczeniem, a także cofnięcia swoich decyzji, opartych na nieprawidłowych informacjach. Państwa członkowskie są zobowiązane natomiast do współpracy z Komisją i do dostarczania jej wszelkich informacji koniecznych dla wykonywania przez Komisję jej zadań na mocy rozporządzenia.

Od 1 maja 2004 r. omówione unijne akty prawne, dotyczące pomocy publicznej dla przedsiębiorstw, mają pełne zastosowanie w polskiej rzeczywistości gospodarczej. Dlatego też zbędne stało się powielanie w prawie krajowym norm prawa wspólnotowego, szczególnie w zakresie:

- definicji większości pojęć,
- warunków dopuszczalności udzielania pomocy,
- większości procedur stosowanych przy ocenie zgodności pomocy z prawem.

Przypadki takich powtórzeń niewątpliwie istnieją, gdyż stowarzyszenie Polski z Unią Europejską spowodowało konieczność implementacji unijnych

¹³ Dz. Urz. WE L 83 z 27 marca 1999, s. 1.

¹⁴ B. Jankowski, *Pomoc publiczna w prawie Unii Europejskiej – implikacje dla Polski*, UKiE, Warszawa 2001, s. 46.

zasad udzielania pomocy publicznej do polskiego prawa. Obowiązek taki nakładał Układ Europejski z 16 grudnia 1991 r.¹⁵, zgodnie z którym istotnym warunkiem wstępnym integracji gospodarczej Polski ze Wspólnotą było zbliżanie ustawodawstwa Polski do ustawodawstwa unijnego, także w zakresie zasad pomocy publicznej. Przepis art. 63 Układu odnosi się wprost do tych zasad i stanowi m. in., że wszelka pomoc publiczna, która zniekształca lub grozi zniekształceniem konkurencji przez faworyzowanie niektórych przedsiębiorstw lub produkcji niektórych towarów jest niezgodna z właściwą realizacją Układu, o ile może mieć wpływ na handel między Polską a Wspólnotą Europejską. Mimo że Układ Europejski wszedł w życie 1 lutego 1994 r. Polska wywiązała się z jego zobowiązań, dotyczących pomocy publicznej, dopiero 30 czerwca 2000 r., kiedy to sejm uchwalił ustawę o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców¹⁶, która obowiązywała od 1 stycznia 2001 r. Z powodu wielu trudności interpretacyjnych przepisów ustawy, nieprecyzyjności zawartych w niej definicji, a także konieczności pełniejszego dostosowania przepisów do regulacji wspólnotowych, doszło do uchwalenia nowej ustawy z 27 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców¹⁷, która zastąpiła poprzednią i weszła w życie 6 października 2002 r.

W obecnej sytuacji ustawa ta, z opisanych powodów, straciła sens dalszego obowiązywania, co było powodem opracowania nowej ustawy z 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej¹⁸. Ustawa ta reguluje głównie kwestie proceduralne takie jak:

- postępowanie w sprawie przygotowania do notyfikacji projektów programów pomocowych i projektów pomocy indywidualnej,
- tryb postępowania w trakcie prowadzonego przez Komisję Europejską badania wniosku o udzielenie pomocy,
- zasady reprezentowania Polski przed Trybunałem Sprawiedliwości i Sądem Pierwszej Instancji,
- zasady monitorowania pomocy publicznej, w tym obowiązki sprawodawcze,
- zasady i tryb zwrotu pomocy przyznanej niezgodnie z zasadami wspólnego rynku oraz pomocy wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem,

¹⁵ Układ Europejski ustanawiający stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską, z jednej strony, a Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, z drugiej strony (Dz. U. 1994, nr 11, poz. 38).

¹⁶ Dz. U. nr 60, poz. 704 z późn. zm.

¹⁷ Dz. U. nr 141, poz. 1177 z późn. zm.

¹⁸ W czasie pisania niniejszego opracowania tekst nie został jeszcze opublikowany w Dz. U. i nie wszedł w życie.

- zasady kontroli *ex post* udzielanej pomocy, w tym kontroli w siedzibie przedsiębiorcy,
- zasady współpracy Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z podmiotami opracowującymi programy pomocowe oraz dysponentami i beneficjentami pomocy.

Celem tych przepisów jest zapewnienie sprawnego i efektywnego postępowania przed organami Unii Europejskiej (przede wszystkim przed Komisją) tak, aby postępowanie to przebiegało stosunkowo szybko i kończyło się pozytywną decyzją Komisji. Służyć ma temu celowi przede wszystkim krajowe postępowanie poprzedzające faktyczną notyfikację pomocy Komisji, które powinno zapewnić:

- zaprojektowanie działań pomocowych zgodnych z prawem wspólnotowym w sposób nie budzący zastrzeżeń Komisji;
- przygotowanie kompletnych wniosków tak, aby nie było konieczne przedstawianie dodatkowych informacji na żądanie Komisji;
- wyeliminowanie wniosków, które nie dotyczą pomocy publicznej, a więc nie muszą być notyfikowane.

Podmiotem właściwym w zakresie koordynacji prac w postępowaniu notyfikacyjnym, wydawania opinii o projektach pomocy, jej monitorowania, a także reprezentowania interesów Polski w postępowaniu przed Komisją oraz Trybunałem Sprawiedliwości jest Prezes UOKiK.

Nie sposób w krótkim opracowaniu omówić całą obszerną i skomplikowaną problematykę prawnej regulacji pomocy publicznej. W dorobku Komisji Europejskiej znajduje się wiele dokumentów pozbawionych normatywnego charakteru (tzw. miękkie prawo – *soft law*), które w zasadzie wiążą tylko organ je wydający (np. wytyczne, zasady ramowe, zalecenia, komunikaty). Ich duże znaczenie wynika jednak stąd, że stanowią dla państw członkowskich wskazówki odnośnie do zachowania Komisji i kryteriów branych przez nią pod uwagę przy ocenie dopuszczalności pomocy. Przez wiele lat jedynie tego typu dokumenty stanowiły podstawę podejmowania decyzji przez Komisję i dopiero w ostatnich latach, zobligowana postanowieniami Rady Europejskiej, wydała ona akty normatywne, jak wspomniane rozporządzenia, co niewątpliwie zwiększa przejrzystość i pewność prawną.

Również w polskim prawodawstwie, obok wspomnianej ustawy, funkcjonuje wiele innych aktów prawnych, regulujących kwestie pomocy publicznej. Aktualnie zaliczyć należy do nich głównie rozporządzenia wykonawcze do ustawy z 27 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców. Będą one obowiązywać do czasu wejścia w życie rozporządzeń wydanych na podstawie nowej ustawy, ale nie dłużej niż do końca 2004 r. Odrębnym zagadnieniem są natomiast

podstawy prawne istnienia i stosowania poszczególnych instrumentów pomocy publicznej, których wykorzystanie zależy jednak od spełnienia warunków dopuszczalności pomocy publicznej.

Jarosław Dziuba

LEGAL BASIS FOR PROVIDING STATE AID TO ENTERPRISES

State aid to enterprises, as an instrument highly disturbing competition, undergoes strict supervision in the structures of the European Union. Conditions for its availability are defined in numerous directives by the European Council and Commission. Polish legislation was to a great extent adjusted to these regulations, so Polish accession to the EU did not introduce many changes with regard to state aid. Accession, however, resulted in the necessity for direct application of the EU legislation, which means that it is not necessary or even incorrect to repeat its regulations in Polish legal acts. On the day, prior to our formal accession, Polish Parliament passed an act regarding procedures concerning state aid, which substituted, no longer necessary, act referring to the conditions of availability and supervision of state aid.

The hereby article presents basic legal acts regarding state aid, which are binding for Polish entities after 1st May 2004.